

Resedawitje

Pontia daplidice s.l.

Het resedawitje was een onregelmatige standvlinder die nu alleen nog als zwerver wordt waargenomen. De individuen die in Nederland worden gezien zijn waarschijnlijk zowel van zuidelijke als van oostelijke herkomst. Hij vliegt in het buitenland van begin april tot laat in het jaar.

Taxonomische status

Op grond van de aanwezigheid van bepaalde genetische varianten van eiwitten, wordt het resedawitje soms verdeeld in twee soorten: het oostelijk resedawitje *Pontia edusa* en het zuidelijk resedawitje *Pontia daplidice* s.s. Het oostelijk resedawitje komt vanaf Italië en het oosten van Frankrijk en Duitsland verder oostwaarts voor. Het zuidelijk resedawitje heeft een meer zuidwestelijke verspreiding vanaf Midden-Frankrijk tot het Iberisch schiereiland en Noord-Afrika. Beide soorten zijn naar uiterlijke kenmerken niet van elkaar te onderscheiden. Ook zijn er nauwelijks verschillen in de bouw van de genitaliën van de mannetjes, maar de nakomelingen van kruisingen van beide soorten zijn minder vruchtbaar. In navolging van Karsholt & Razowski (1996) en Kuchlein & de Vos (1999) worden de beide soorten hier niet verder onderscheiden en behandeld als één soort: het resedawitje *Pontia daplidice* s.l.

Levenscyclus en gedrag

De waardplanten van het resedawitje zijn reseda's. Soms wordt ook gebruik gemaakt van kruisbloemigen zoals raket en zandkool. In Nederland zijn rupsen gevonden op gewone zandkool (in het rivierengebied) en wilde reseda (langs de kust). De dichtheid aan vlinders op de vliegplaatsen is gemiddeld, circa 4 individuen per ha. (GERAEDTS 1986, TAX 1989, BINK 1992).

Vliegtijd en overwintering

In het buitenland vliegt het resedawitje in drie generaties van begin april tot half oktober. Er is geen duidelijk onder-

scheid te maken tussen de generaties. In Nederland worden de meeste individuen vanaf eind juli tot eind augustus gezien. De uiterste vliegdata zijn 2 april en 4 oktober. De soort overwintert als pop.

Leefgebied

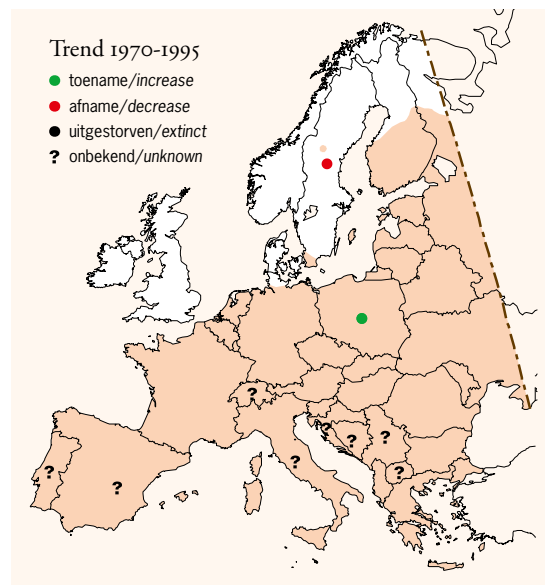
Het resedawitje leeft op warme, stenige, schrale en droge plaatsen met een open begroeiing, zoals wegbermen, braakliggende terreinen of steengroeven (TOLMAN & LEWINGTON 1999).

Mobiliteit, verspreiding en trend

Het resedawitje is een zeer mobiele vlinder die over grote afstanden kan trekken. Door Lempke (1972) wordt hij tot de trekvlinders gerekend.

Het resedawitje (in wijde zin) komt in grote delen van Europa voor. De dichtstbijzijnde populatie bevindt zich op Götland (Zweden). Ook in het oosten van Duitsland is het een standvlinder, maar elders in Duitsland komen alleen zwervers of tijdelijke populaties voor. In Nederland was het een onregelmatige standvlinder die ten minste in de jaren veertig en vijftig enkele jaren populaties heeft gehad op ruderaal en braakliggende terreinen in Zuid-Nederland, het rivierengebied en de duinen. Eind jaren veertig heeft de soort zich bijvoorbeeld enige jaren nabij Egmond voortgeplant, maar verdween daar weer in 1951. Ook zijn in deze periode veel zwerfende vlinders gezien. Jaren met veel meldingen zijn 1901, 1947 (231 individuen), 1949 (91) en 1953 (132). Deze waarnemingen staan slechts gedeeltelijk op de kaart; de oude gegevens van het trekvlinderonderzoek zijn helaas verdwenen. Daarna is de soort zeldzamer geworden. Tussen 1964 en 1990 zijn er slechts 17 waarnemingen. In de jaren negentig neemt het aantal vondsten weer langzaam toe; tussen 1991 en 2003 zijn bijna 60 resedawitjes gezien. Gemiddeld worden de laatste jaren vier waarnemingen per jaar gedaan; in sommige jaren is geen enkele vlinder gezien (1996, 1997 en 2001) maar in andere jaren zijn het er meer, zoals 1992 (10 individuen), 1993 (17), 1994 (8) en 2003 (7). (LEMPKE 1972).

Vermoedelijk zijn in ons land zowel oostelijke als zuidelijke vlinders gevonden, maar de oostelijke is waarschijn-

lijk algemener. Ter Haar (1928) noemde het resedawitje 'in warme jaren in het oosten van het land niet zeldzaam, dan weer geheel verdwenen'. Dit wijst op een overwegend oostelijke herkomst van de resedawitjes in die tijd. Vlinders die uit het zuiden komen, zijn doorgaans in Groot-Brittannië algemener dan bij ons. Een voorbeeld daarvan is de oranje luzernevlinder. Een soort met een meer oostelijk leefgebied, zoals de gele luzernevlinder, komt hier algemener voor dan in Groot-Brittannië. Doorgaans zijn resedawitjes bij ons algemener dan in Engeland. Dit duidt ook op een meer oostelijke herkomst van de vlinders. Maar dit is niet ieder jaar het geval. In 1945 bijvoorbeeld werden er in Groot-Brittannië 650 resedawitjes gezien en 'slechts' 50 bij ons. Ook zijn in dat jaar gemiddeld meer individuen in het zuiden van het land gevonden. Dit duidt op een zuidelijke herkomst van die vlinders. Waarschijnlijk zal genetisch onderzoek aan Nederlands materiaal uitwijzen dat zowel de zuidelijke als de oostelijke vorm hier zijn gevonden. (LEMPKE 1972).

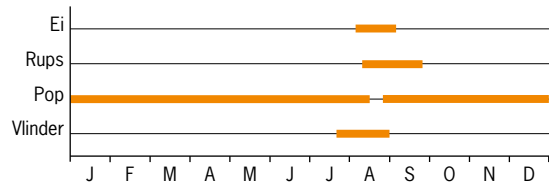
Sinds 1950 is de stand van het zuidelijke resedawitje in het buitenland verslechterd en komt hij ten noorden van de Loire niet meer voor. Uit Vlaanderen zijn in totaal 'slechts' 62 meldingen bekend, alle van voor 1950. Dit kan verklaren waarom deze soort ook als zwerver veel zeldzamer is geworden: alleen oostelijke vlinders vliegen nog naar Nederland. Recente meldingen van resedawitjes komen nu vooral uit het noorden (vooral de Waddeneilanden) en het oosten van het land. (MAES & VAN DYCK 1999).

Bescherming

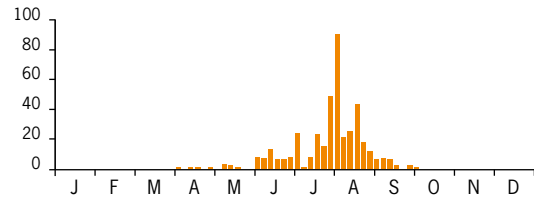
Het is onduidelijk waarom de soort geen stabiele populaties in Nederland heeft. Het heeft daarom geen zin specifieke beschermingsmaatregelen te nemen.

Toekomst

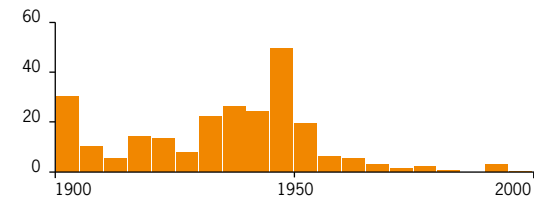
Het resedawitje zal nog geregeld als zwerver worden gezien, wellicht zal hij zich ook nog (tijdelijk) kunnen vestigen.

Stadia-diagram /
Life cycle diagram
(respectively egg, caterpillar,
pupa, imago)

Vliegtijd / Flight period

Trend 1900-2000

SUMMARY

Bath White *Pontia daplidice* s.l.

Pontia daplidice is an irregular resident. In the 1940s and 1950s, the species had a few temporary populations. Larval food plants were *Reseda* sp. and some *Brassicaceae*. Thereafter it only occurs as a migrant, and is mostly found between June and September. In the period 1964-1990 only 17 butterflies were reported. Since then, numbers have increased; on average about 4 individuals were seen annually between 1990-2003. It is argued that individuals of *P. daplidice* s.l. that reached the Netherlands before 1960 were from both southern and eastern origin, according to some sources representing two different species, *P. daplidice* s.s. and *P. edusa*, respectively. Since then, only individuals from eastern origin seem to have reached the country.

